

BÁNKI ÉVA

A Gellért-legenda

(RÉSZLET)

Amíg a vitorlásra vártak, hirtelen összecsaptak a feje felett az idegen nyelvek hullámai. Szavak, mondatok, kiáltások zavaros összevisszaságban, összefüggések, értelem nélkül. Ha túléltem ezt az utat, gondolta Sebe a zárai kikötőben, ha túléltem ezt az egészet, addig misézek otthon, amíg össze nem rogyok. De már összerogyott, a hangok átszakították dobhártyáját, a saját emberei támogatták, a hajópallóra, a csónakba, aztán a vitorlásra, remélem, gondolta, ha túléltem, erre az egészre egyszer majd vissza tudok emlékezni. A kora hajnali hullámok fölött ott hadonásztak az idegen hangok, megragadták Sebe karját, az egyik hang vagy ujj belekapott Sebe olvasójába, akkor legalább itt meghalok, gondolta. De nem halt meg, arrébb tuszkolták a hangok a fedélzeten, és már látta maga mögött a saját embereit, a rémült diakónust, a titkárt, az éneklő kanonokokat, most már nem a hangok, ők sodorták a bárka belsejébe. Gyorsan leeresztette a szemhéját, és belemenekült saját imádságába. Mit gondolnak ezek a tanulatlan hajósok rólam, gondolta, ahogy lebecsült szemhéján, mint egy finom, vékonyka résen át kitapogatta a málhákat cipelő többi utast, a kosarakat és ládákat, a napfelkeltét, hiszen vele szemben az ég olyan óvatosan kémlelte Zárát, a földi világot, az emberek arcát, ahogy Sebe a világot, óvatosan, immár hetvenöt éve.

Amint pirkad, indulunk, ezt az egyetlen mondatot értette a zajból, és ez az egyetlen mondat is magyar mondat volt, az egyik éneklő kanonok rikkantotta el magát boldogan. Sebe ülve a lábájának dőlt, úgy tett, mintha meghalt volna, hisz ez a helyzet, gondolta egész életében, mindig a lehető legbiztonságosabb. Tudta, a Zárai magisztrátus a parton várja, hogy a magyar király követe intsen nekik, de Sebe arra gondolt, méltóságteljesebb, ha egyáltalán nem integet, csak agg, magatehetetlen főpap módjára belekapaszkodik a ládába és az ima szavaiba. Az is elég, gondolta, ha azt látják a partról, hogy a szent kiküldetésre induló főpap előreszegezi az arcát, és köszönti Istent, aki még nem döntötte el, hogy szent jelenlétével, meleg napsugaraival mikor örvendezteti meg a kormányost és a kikötőben várakozó tömeget. De Sebe nem akarta köszönteni a napot, csak gyanakodva fülelt. Hiszen a piszkos arcokból, az idegen ábrázatokból, az ajkak szögleteiből latin hangsúlyok fakadtak fel, a háta mögül elcsípett egy-két torz latin szót, jól értette, hogy egy érces, hang az áruját, a borostömlőjét keresi, hallotta, ahogy

a faragatlan hangra egy másik válaszol, Sebe ezt is latinnak ítélte, de a válaszból nem értett semmit. Hogy lehet ez, nyúglódott, míg ujjai kétségbeesve szorították az olvasót, az egyik mondatot értem, a másiknak még a hanglejtése is idegen. A fülével igyekezett látni, kibogozni türelmesen az egymásba kapaszkodó, egymást taszigáló hangokat, miközben tudta, a magisztrátus a parton türelmet színlel és várakozik, a várakozást, az öreg, agyongyötört főpapon való sajnálkozással tölti ki, talán erről beszélnek, gondolta Sebe, hiszen mindig kell valamit gondolni, a bambaság csak megrövidíti az életünket.

Az éneklő kanonokok most méltatlankodva félrehúzódtak, mert helyet kellett adni két megkötözött lábú, kétségbeesetten mekegő kecskének, magyarul szitkozódottak, és ekkor Sebének eszébe jutott, miért érti az egyik latint, és miért nem érti a másikat. Ezek talán más-más nyelvet beszélnek, gondolta, vannak itt dalmátok, de vannak dél-olaszok is, és a két lantot cipelő idegen, akik lecsapják a szavak végét egy-egy gyors rikkantással, ez is másfajta latin. Most már nem törekedett, hogy a szavakban a Gellért püspök beszédében egyszer már megízlelt szavakat keresse, próbált olvasni a hanglejtésből, a nevetésből, a dalmátok válaszából, szinte kitapintotta öreg ujjával a mondatokat, miközben lesütött szemhéja alól figyelte, ki jön még a fedélzetre, figyelte, a latin töveknek, a latin hangoknak a különböző ajkakon hányféle színeváltozása, módosulása van. De a felkelő nap sugarai meglökték a bárkát, halvány, áttetsző világosság támadt kelet felé, ami nem csoda, az égboltnak, a mögötte rejtőző Teremtőnek is ki kellett nyitnia a szemét, Sebe is méltóságteljesen kinyitotta a magáét, és vértelen ujjával intett a parton várakozó magisztrátusnak. Ezt a fáradt intést áldásnak is láthatta, aki képzelődni szeret hajnalban, de a hajó végre meglódult, és Sebe még egyszer méltóságteljesen intett a magisztrátusnak. Bár rosszul volt, émelygés közben sem feledkezett meg arról, mivel tartozik a magyar államnak. Ahogy a vitorlák megfeszültek a szélben, Sebe irigykedve gondolt arra, hogy a magisztrátus a biztos parton lépked a reggeli felé.

Mielőtt újra boncolgatni kezdte volna a feje fölött izgatottan szálldosó mondatokat, mielőtt levonhatta volna a diadalmasan fel-le szálló mondatokból a szabályokat, a másikon, a bordái közé, a saját rútságához szorította a kezét. A csont, a bőr, a hús ez állandó, ezek vagyunk, gondolta, a többi csak játék. Ezek a hangok, melyek most taszigálják, egyszer majd eltávolodnak, de a bordái, a jól ismert csontok, ha ő túléli az utazást, megmaradnak, vele lesznek nappal, vele lesznek éjszaka, akkor is vele maradnak, ha túléli az utazást, ha hazatér Magyarországra. Elmosolyodott, ahogy a hajnali fényben végigmérte a halálra vált magyarokat, mind milyen fiatalok, gondolta, és nézte, ahogy lecsöppen a halálra vált éneklő kanonokok arcán az izzadság, olyan fiatalok, hogy van miért félniük, gondolta. Ahogy a tenger össze-vissza gyűrődött, egymáshoz lökte az utasokat, a csattogó szavakban beszélő a két lantost, az éneklős hanghordozású délolaszokat, az agg és tiszteletre méltó magyar püspököt, talán még a dalmát tengerészeket is, akik

a vitorlával küszködtek. Hogy ne hányjon, Sebe kitapintotta a bordái között a csomót, meglökte a fájdalmat, ami egyedül az övé, a fájdalmat, melynek a helyét Isten jól látta már a születése előtt is. Sebe lehunyta megint a szemét, és belebújt ebbe az egyetlen pontba, a szenvedés, mint valami ismerős köpeny, elrejtette az arcát, elrejtette a napfelkeltét, elrejtette a püspökhöz méltatlan hányingert, elrejtette a kecskék elhelyezésén méltatlankodó hangokat. Rosszul van atyám, kérdezte óvatosan az éneklő kanonok, a fiatalabbik, akinek a könyöke belenyomódott Sebe kiszikkadt medencéjébe, de Sebe nem felelt, a jól ismert fájdalom szinte elkábította.

Remélte, hogy mire magához tér, megérti a többieket, a többi latint, hisz a megértés nem mond ellent a kábulatnak, az öntudatlanság, gondolta Sebe a tudata mélyén, csak használ a nyelvtanulásnak. Tudta, az ember, ha élni akar, általában is megfejtja a szabályokat, örökké alkalmazkodik, figyel, résen van, így hát a fájdalomba burkolózva újra révülten hallgatta az ismerős-ismeretlen szavakat, de tisztán csak a dalmátokat értette, a mondatok dallama a dél-olaszoknál minduntalan megzavarta. Pedig minden latin nyelvnek szabályai vannak, gondolta révülten, és szabályai vannak a teuton nyelveknek, de még a szlávoknak is, csak a magyar szavak jelentésére nem lehet más nyelvek szavaiból következtetni. Ha nem így lett volna, gondolta, ha jobban értenék egymást, akkor könnyebb lett volna a térítés. De nem akart semmilyen zavaros dologra gondolni, hisz erősebben szivárog a fájdalom, ami a múltból jön, mint amely a bordáink körül sugárzik. Sebe évekig hurcolta a köpenye alatt Donatust, hogy leírja vele a magyar nyelv szabályait, de semmire se ment, megbukott, mint minden béketerv, egy olyan földön, gondolta, ahol az idegenek legjobban a madarakat értik.

De ő érteni próbált, kétségbeesetten megérteni, amit a nyugati latinok, a lantosok lármáztak, de csak egytagú, hirtelen elharapott szavakat mondtak egymásnak, az a baj, gondolta Sebe, hogy nem értem, az egyik hol kezdődik, a másik hol végződik, mire felismerném, milyen latin szavak rejlenek benne, ezek már végére is érnek a mondatnak, volt, nincs. Még azt sem értem, melyik az ige vagy melyik a főnév, gondolta búsan, sokáig szomorkodott ezen, mire rájött, hogy a tengeri levegő még a kapkodó beszédnél is jobban zavarja. A szelek a rónán, gondolta Sebe, nem össze-vissza izegnek-mozognak, tudni lehet, melyik honnan jött, ott a szelek sokkal méltóságteljesebben kapaszkodnak egymásba. Sebe a gyerekkorából csak a szelek és irányításuk titokzatos módját őrizte meg, ez volt az egyetlen, melyre még ébren is emlékezett, mindig is megvigasztalta, hogy még a görög papoknál is jobban ismeri a mozgásukat, de a szél, a partot elhagyva, éppolyan nyugtalanító és ismeretlen lett, mint az idegenek beszéde. Sebe nem is várta, hogy esni kezd, a kézfejére hull egy csepp, aztán az ég felé bámuló orrára. A két éneklő kanonok dülöngélve felpattant, és egy foltos vitorlavásznat terített a fázósan reszkető főpapra. Sebe nem bízott bennük, ahogy az ismeretlen felé tartva nem bízott senkiben, gondosan ügyelt, hogy az arca, a keze ne rebbenjen meg.

Kitapintotta a bordái alatt a fájdalmat, az ő fájdalmát, melegség támadt a testében, és érezte, még néhány perc, lassan elaltatja az ütemesen bukdácsoló hajó ringása.

A levegő átforrósodott, gondos kezek leemelték a válláról a vitorlavásznat, talán már dél van, jutott eszébe, hallotta, hogy a magyar papok szorgosan imádkoznak, a hajó csak bukdácsol tovább, és ő visszazuhant a szavak értelmét kutató félálomba. Mikor egy pillanatra felneszelt, a dalmátoktól hallotta, hogy estére Velencében lesznek, a magyarok már nem imádkoztak, csak hortyogtak, és közben az egyik éneklő kanonok újra nekidőlt a térdének. A naplementét nem mulaszthatom el, gondolta Sebe, és óvatosan kilesett a szempillái mögül, hogy köszöntse az őt bámuló, rezzenéstelen napkorongot. A dicsőségesen szétterülő vörösség őt is magával ragadta, de ez csak egy pillanat volt, Sebe idegenben még ilyen pillanatokot se engedett meg, csak egy pillanatilag nézegetett körül önfeledten, de még ez is elég volt, hogy a szavakat kutató értelme felszabaduljon, a dalmátokból mondatok, a mondatokból szavak legyenek, és értse, hogy a nyugati latinok mit beszélnek.

Róla volt szó, vagy ha nem is róla, az ő útjáról természetesen. Egy csodatevő kisgyermek megálmodta Velencében, hogy egy zabolátlan ország, egy, a messzi északot meghódító nép csodatevő szentje lesz. Alig töltött valamennyi időt a Duna táján, a barbárok vicsorgó fogakkal széttépték, még szerencse, hogy a malszttal töltött vértanú-test kereszténnyé változtatta az egész népet a Duna mentén. De nemcsak ennyit tudtak ezek a lantos ismeretlenek, még azt is tudták, hogy ez a ronda rókaszerű öregember a szent múltját felkutatni megy Velencébe, talán ő is evett a húsából, mondta a magasabbik iszonyodva, de a négy fiatal óriás, Sebe kísérői, a szent halála után születtek, talán már ártatlanok. Sebe minden idegszálát megfeszítve figyelt, de gondosan ügyelt arra, hogy a tartása, az arca ne árulja el, hogy érti őket. Most új királyuk van, folytatta a magasabb, ez az új király bevonulni készül Horvátországba, szüksége van egy szentre, hogy a pápa a hódítást jóváhagyja. Nemcsak egy szentre, gondolta Sebe, és immár tisztelettel méregette szemhéja alól a latinokat, olyanok, mint én, gondolta, ha nem is tudnak semmit, legalább igyekeznek valamit megérteni. De nemcsak ők, a vásznakkal, kecskéekkel, borostömlőkkel bíbelődő dalmátok is. Lehunyt pillái alatt is érezte Sebe, hogy mindenki őt figyeli, ők is tudják, gondolta, amit mindenki. A Legújabb Fiatalember, a legifjabb Árpád megpróbálja a befolyását az egész partvidékre kiterjeszteni, s úgy fürkésztek a lehunyt pillák mögül figyelő Sebet, mintha ő akarna a dalmát városokba bevonulni. Valami szakszerűséget, tartózkodást láttak Sebe pillák mögül figyelő színlelésében, az ilyen öreg, ravasz diplomata mind félelmetesek, mondta a borostömlővel bajlódó dalmát, és Sebe a pillái mögül is érezte, hogy a többiek rábólintanak. Úgy tett, mintha ébredzene.

A nap, mint aki már eleget hallott és látott, elvörösödve lebukott az ismeretlen világ, a világ sarkain álló őrangyalok vagy a zöldesen foszforeszkáló habok

mögé. A levegő hűvös lett, az éneklő kanonokok felébredtek, és természetesen azonnal énekeltek, Sebe szorongva gondolt arra, hogy olyan emberekkel utazik, akiket eléggé nem ismer, de hát kit ismerek, gondolta. A nap mozgása mintha meglökte volna a szeleket, a vitorlák vidáman nekilendültek a sötétségnek, Sebe hallomásból tudta, hogy még néhány óra, és a habokból kiemelkedő, holdfényesen ragyogó házakat lát majd. Milyen lehet ez a város, töprengett Sebe, hisz ő is a vizek polgárának érezte magát, a Tisza mentén egy kis, cölöpökre vert halászkunyhóban született. Míg apja a világot járta, ő lakott ott, az anyja, a bátyjai, a nővérei. A mocsarak menekülésre is jók emlékezett Sebe, de már arra nem tudott visszaemlékezni, mi elől kellett az anyjának menekülni. Ez igazán bosszantó, gondolta, rémesek ezek az emlékeinkbe vissza nem idézhető képek és történetek, de nem bosszankodott sokáig, mert most a dél-olaszok beszédének törvényeit igyekezett megfejteni, örömmel ismerte fel a latin szavakat, és mint jó diplomatahoz illik, szinte előre tudta, mit fognak mondani: megbízható útitársakat kerestek, akikkel együtt utaznak majd Velencéből Nápolyig.

Sebe belekapcsolódott a magyar papok himnuszaiba, a szél már vadul vágta-tott a tengeren, ez aggodalommal töltötte el a kormányost, mindenki énekeljen, könyörögte, még a vihar előtt meg kell érkezniünk Velencébe. Sebe tiszteletreméltóan, egy ősz magyar püspök nyugalmával vezette az éneket, egészen addig, míg fénylő pontocskák emelkedtek a látóhatár szélén, és a kormányos dalmátul elmondta, még néhány perc, és meglátják a világ legkülönösebb városát, ahol mindenki csónakázva megy vasárnap a templomba. Az utasok nevettek, Sebe is engedelmesen velük nevetett, és már látta, ahogy a habokból méltóságteljesen kiemelkednek a város palotái. Nem nézelődhetett sokáig, egy fáklyás küldöttséget látott a mólón, érezte a levegőben a tapsot, ami már órá, Sebére várakozik, érezte, résen kell lennie, és újra leeresztette félig a pillait. A hajóból kiszállva megragadta két hosszú köpenyes fiatalember, odataszígták egy fáklyát lóbáló, elfoglaltnak látszó, mulatságosan fintorgó másik fiatalemberhez, aki Sebére rá se nézve utasításokat osztogatott a többi hosszú köpenyes, fáklyás, szintén nagyon elfoglalt fiatalembernek. De mikor a Legelfoglaltabb Fiatalember mégiscsak megértette, hogy ez a sántikáló csúf öreg lenne Magyarország legtiszteltetelméltóbb püspöke, aki nyomára akar bukkanni városuk szülőtte, egy Magyarországon élt szent vértanú püspök családjának, a csodás közelmúlt még csodásabb előjeleinek, akkor a fiatalember megpördült, és maszatos csókjaival szinte beborította Sebe ujjait.

Sebe már partraszálláskor kigondolt egy velős, tömör, de tiszteletreméltó latinságú üdvözlőbeszédet, hangosan beszélt, hogy a körülállók is hallják, a magyar király a magyar püspöki kar hálás a városállam figyelmességéért, köszönik, hogy lehetővé teszik a baráti Velencében a kanonizáció előkészítését. Sebe nem beszélt túl sokat, de az Elfoglalt Fiatalembernek már ez a néhány mondat is sok volt, atyáskodva támogatva Sebét egy kipárnázott ladik felé, ő maga méltatta Gellért

érdemeit, tüneményes személyiségét, a malasztot, amit árasztottak a jótettei, aki a messzi Barbár Északra elvitte a hit erejét. Talán ez is azt hiszi, hogy ettem a húsból, gondolta Sebe, megöltük a Messzi Barbár Északon, megfőztük, és megettük, ezért lettünk keresztények. De ahogy a fiatalember mozgékony arcát figyelte, rájött, hogy a fiú nem hisz semmit, nem tud semmit, a sok-sok beszéd, a sok-sok dallamos mondat és csalafinta kérdés, csak arra szolgál, hogy kiderítse, Sebe mennyit *tud*, ismerte-e Gellértet személyesen. Sebe elmosolyodott, és már megnyugodva eresztette le a pilláit, a ladik óvatosan siklott a sötét, várakozó házak között, lámpások pislogtak az ablakokban, de egy hunyorítás sem sok, és a női arc vagy szakáll eltűnt a palota mélyén. Mintha a szobák mélyében is tenger lenne, gondolta Sebe. A fiatalember folytatta a kérdezősködést, ravasz pillantása szinte felfeszítette Sebe pilláit. Tehát Velence talált egy *alkalmas* családot, gondolta Sebe, egy olyan családot, amit a dalmát városok meghódoltatására törekvő Lászlónak illik tekintetbe venni, hamarosan tanúkat vezetnek elém, gondolta Sebe, ők már megtalálták Gellért *legmegfelelőbb* rokonait, ezek a rokonok majd okleveleket hoznak, a Városállam majd hozzájárul, hogy betekintsek a legtitkosabb, a csak az én szememnek készített dokumentumokba. Eszébe se jutott elmondani, hogy Gellért volt a tanítója, lehunyt szemmel hallgatta, ahogy a fiatalember felajánl *minden* segítséget, az idejének, *minden* szabad percét az ő idejének, hallgatta, ahogy bizalmasan elárulja, a Városállam már minden kutatást elvégzett, mert szeretnének ezzel is Velence jövőendő barátjának, a legtiszteletreméltóbb magyar püspöknek kedveskedni.

Sebe most már megmosolyogta, nemcsak a ravaszul magyarázó fiatal Morosinot, hanem a legsajátabb otthoni félelmeit is. Otthon mindig rettegett, hogy a stallumából a mindenkori Legifjabb Hercegnél egy ilyen Elfoglalt Fiatalember akarja kitúrni. Rettegett attól, hogy ezek a mindenhol ott ülő, mindenhol ott hadonászó Fiatalemberek, mint egy kényelmetlenné vált öreg tanút el akarják őt a királyi tanácsból tüntetni, mert soha nem lehet eléggé felkészülni, gondolta Sebe, Magyarországon mindig van egy elégedetlen Herceg, mindig van egy második vagy harmadik Törvényes Örökös, aki egy agg püspököt meg akar a tisztségétől fosztani. Lassan már számon sem lehet ezeket a Hercegeket tartani, gondolta Sebe, évtizedenként egy lázadás, évtizedenként egy háború, és egy új, mindenkinél könyörtelenebb Árpádfi. De a velencei fiatalember olyan ügyetlen volt, olyan tapintatlan, hogy őt hallgatva Sebe kinevette saját magyarországi félelmeit, csak az éneklő kanonokok, a magyar Elfoglalt Fiatalemberek hallgattak figyelmesen, de mivel Sebe a firtató kérdésekre mit se szólt, nem mertek válaszolni ők sem.

Hirtelen mindannyian felkapták a fejüket. Mint valami kósza emlék, vagy illat, az egyik sötét kapualjból egy magyar mondat lebegett feléjük, utána egy csengő női nevetés, a hang, ugyanaz a női hang válaszolt is valamit magyarul, mielőtt a vízcsobogás, a város otthonos, sohasem pihenő lüktetése elnyelte a párbeszédet. Sebe, aki járt Reichenauban, és már járt az Alpokon túl, jól tudta,

idegenben a honvágy a hangokat magyar beszéddé változtatja, de ez mégsem lehet illúzió, egyszerre nem képzelődhetünk mindannyian. A dózse különleges ajándékként, szavalta a velencei fiatalember, a tiszteletreméltó magyar vendégek egy egészen tiszteletreméltó külön kis palotácskában szállhatnak meg. Sebe lehunytt pillái mögül is felismerte az Orseolo-címert, szóval a bukott férfiak házában szállok meg, gondolta keserűen, de nem engedte meg, hogy az arcán a felismerést a velencei észrevegye. Csodálatos kényelmük lesz, lelkesedett a fiatalember, a nagyteremben már minden készen áll a fogadásukra, és pártfogó mozdulattal belekarolt az agg főpapba. A nagyteremben, a fiatalember hangjának varázsütésére, fáklyák gyulladtak, tükrök, tükrök, mindenütt tükrök vannak, sikoltott az egyik magyar éneklő kanonok, és a magyarok keresztet vetve már ott topogtak előttük, nevettek, mókás fintorokat vágtak, integettek, miközben a velencei fiatalember, az Ősi és Művelt Sarj csak megbocsátóan mosolygott.

Hát tükrök, gondolta Sebe, ebben a teremben nem lesz mért felpillantanom, és a mostani konokul ismerős rútságára gondolt, miközben fagyos, mértéktartó latinsággal az Elfoglalt Fiatalembernek köszönetet mondott. Igen, szándékában is áll holnap a Városállam és személyesen a fiatalember, Morosini úr segítségét igénybe venni. Az Elfoglalt Fiatalember, Morosini, ahelyett, hogy bólintva sarkon fordult volna, egy újabb dallamosan zengő beszédet rögtönzött, és újra felsorolta azt a felbecsülhetetlen jótéteményt, amivel a Városállam hajlandó Sebe püspök úr és persze László király segítségére lenni, utalt a felbecsülhetetlen szolgálatokra, melyekre ő, ettől a perctől kezdve, a legnagyobb, a legszívélyesebb magátólértétdőssel hajlandó szolgálni. Sebének nem maradt más hátra, mint hogy lehunytt szempillái mögül, egyik lábáról a másikra állva a venetói nyelv dallamában gyönyörködjön. Igen, gondolta, ha a magyar egy kicsit is hasonlítana ezekre a nyelvekre, jobban megértettük volna egymást, és most kevesebb halott lenne. Újra eszébe jutott az a sok év, amikor Donatus nyomán próbálta a magyar nyelvet megfejteni, de semmire se mentem, gondolta, látta a fiatalemberen, hogy szinte visszahőköl a csalódottságtól, a régi keserűségtől, az egyetlen érzéstől, amit Sebe nem tudott eltitkolni soha. Elkísérem méltóságodat a hálósobába, mondta suttogva, Sebe sarkon fordult, otthagya a nagyteremben a tükrök előtt nevető magyarokat, és megindult a velencei fiatalember nyomában.

Mindent elmémbe kell vésnem, gondolta Sebe, ahogy egyedül maradt a sötét szobában, míg a velencei a keze ügyébe helyezett néhány gyertyát, és búcsút intett a földön térdeplő főpapnak. Sebe nem imádkozott sokat, a szúrás visszatért a bordáiba, a tenyerét a gyomrára szorítva összeroskadt, de most nem tudta még az ujjaival sem kitapintani a fájdalmat. Hallotta a magyarok nevetését a vidám kiabálást, elképzelte, ahogy a tükörképeik a teremben kergetik egymást, de most gyűlölte őket, hiszen a segítségükre szorult volna. A fájdalom csak akkor enyhült, mikor a házban csönd lett, Sebe lassan imádkozva megkereste a sötétben a vízcsobogás hangjait, az érzékeivel követte a tengerről beáradó szélrohamokat, me-

lyek keresztül-kasul járták házat, egy kicsit leültek a küszöbre, aztán visszatértek a tengerre, hogy megjijessék a vitorlásokat, gondolta. A szagok is különösek voltak az Orseolo-palotában, melegek, édeskések, nedvesek, Sebe fiatalkorában ezt az illatot érezte a fészülködő nőknél, visszaborzadt, ahogy az emlék forrását a szívében megtalálta. De nem tudott sokáig borzongani, egy nagyobb félelem kerítette hatalmába. A *Deliberatiót*, a kéziratos ládát a tükrös szobában hagytam, gondolta szorongva, meg kell keresnem, parancsolta önmagának, a gyertyát magasra emelve, már indult volna, de a táncoló gyertyafény megbicsaklott a kamra mozaikdíszein.

Körbejárta a gyertyával a sarkokat. A bánatosan lobogó fényben hiúzok, ijedt őzek, rókák, lelőtt madarak bámultak rá rendületlen, milyen szépek, gondolta Sebe, ahogy gyertyával végigvizslatta a barna-szürke-rózsaszín kövecskéket. A gyertyát most a feje fölé emelve, látta, hogy a kövecskék a mindenséget mutatják be, a sarkokban meggyötört arcú óriások tartják az égboltozatot, míg vidám vagy épp bős szelek fújdogálnak a szájukból. Elmosolyodott, hiszen arra gondolt, talán ezek a kanyargós vonalakkal ábrázolt szelek ezek a szelek érnek el a pusztaságra is. És mintha nem a föld vagy az állatok, hanem éppen az égbolt lett volna a művész témája, nagy testű madárcsapat iramlott át rajta, talán sólymok vagy vadludak, gondolta Sebe, és figyelte, ahogy a mozgásuk, a szárnyuk lebegése kékre festi az eget. Magasra tartva a gyertyát, Sebe megszámlolta, hány madarat lát a mozaikon, talán mégiscsak vadludak, állapította meg. A pillantása, a kezében tartott gyertyafény most visszatért az oszlopsorhoz, Sebe jól tudta, hogy ilyen oszlopok a római császárok idejéből valók, láthatott ezekből eleget Gyulafehérváron. Az idő térré változik, gondolta, hiszen másként hogyan is tudnánk felfogni a változásait. Sebe elmélkedés közben fellökött egy széket, a forró viasz rácsöppent az ujjaira, de nem bánta, az se érdekelt, hogy a kísérői mit gondolnak róla a szomszéd szobákban.

A mozaikok, a sok-sok apró kövecske, gondolta, világossá teszi, hogy amikor nézünk vagy látunk, az elménk is figyel, nemcsak a szemünk. Felemelt gyertyával, még egyszer végigpásztázta a mozaik-mindenséget, a végén minden kiderül, gondolta, majd lebotorkált a lépcsőn, hogy a kéziratos ládát biztonságba helyezze.